

91131
Joegoslavië

Ministerie van Defensie
Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

- Aan:
Zie verzendlijst.

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/5405	9 november 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 92/91)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28 's-Gravenhage	318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/5405, d.d. 9 november 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
92/91

(Afgesloten 121100 NOV 1991)

Kroatië

De gevechten in Kroatië blijven voortgaan. De havenstad Dubrovnik blijft het doelwit van beschietingen door de federale strijdkrachten (JNA). Er zijn meldingen dat de stad Vukovar vrijwel geheel is ingenomen door de JNA, hetgeen belangrijke prestigewinst voor de JNA zou betekenen. Overigens kunnen deze meldingen niet bevestigd worden, onder meer omdat de Kroatische autoriteiten sinds afgelopen weekeinde berichtgeving van het front verbieden.

Aanvallen van de JNA en Servische strijdgroepen op andere steden, zoals Osijek en Zadar, gaan eveneens onverminderd door. Daarnaast werd melding gemaakt van bombardementen van de federale luchtmacht, onder meer op de plaats Otocac aan de westgrens van de Krajina. Anderzijds lijken ook Kroatische acties in het westen van Slavonië (Okucani, Pakrac) te worden voortgezet. Belangrijke militaire successen zijn echter niet gemeld.

Overigens hebben de Kroatische autoriteiten gevraagd om een wapenstilstand in Kroatië. Zij hebben aangegeven bereid te zijn het akkoord van 18 oktober, waarin naast een bestand was voorzien in opheffing van de blokkades van JNA-installaties door Kroatische eenheden, toe te passen. Tevens hebben zij de termijn waarbinnen de in het kader van dit akkoord voorziene aftocht van de JNA uit Kroatië zou moeten zijn voltooid, verlengd tot 25 december van dit jaar. De JNA-top, die afgelopen week de Kroatische autoriteiten verantwoordelijk heeft gesteld voor alle gevolgen als zij de wapens niet onmiddellijk zouden neerleggen, heeft nog niet op het jongste Kroatische aanbod gereageerd. De kans op aanvaarding van het Kroatische voorstel lijkt echter uiterst klein.

Er zijn aanwijzingen dat de oppositie tegen het bewind van president Tudjman groeit. Binnen de Kroatische regeringspartij worden de opvattingen van de radicale oppositie, die van mening is dat Tudjman te weinig doortastend is, steeds meer gehoord. Ook andere ultra-nationalistische groeperingen lijken te winnen aan invloed. Zo heeft Tudjman enkele dagen geleden opnieuw de milities van de radicale Rechtvaardigheidspartij, die opereert onder de naam HOS, gesommeerd haar activiteiten te staken of zich onder bevel van de Kroatische strijdkrachten te stellen, omdat zij de "interne en internationale positie van Kroatië schaadt". De leider van de HOS heeft dit bevel afgewezen, zoals overigens ook in het verleden gebeurd is. Van controle van de Kroatische regering over deze en andere milities is dan ook geen sprake. Vermeldenswaard in dit verband is dat een Kroatisch bevelhebber in Dubrovnik is gedood door zijn eigen ondergeschikten, omdat hij te gematigd zou zijn en voorstander was van overgave van de stad aan de JNA. Tudjman bevindt zich overigens in feite in eenzelfde situatie als zijn Servische ambtgenoot en tegenstrever Milosevic, die eveneens onder druk staat van extreem-nationalistische zijde en niet alle Servische milities onder controle heeft.

De JNA

Zr zijn aanwijzingen dat de JNA in het hele land, met uitzondering van Slovenië en Kroatië, reservisten oproept. Hieraan wordt echter slechts in geringe mate, en dan nog voornamelijk uit Servische gebieden, gehoor gegeven. Omdat ook nog steeds niet-Servische officieren worden vervangen door Serviërs, is de Servische component van de JNA de afgelopen weken verder versterkt.

Volgens recente persberichten hebben de JNA en de met haar samenwerkende Servische strijdgroepen nu een derde van Kroatië onder controle. Daarbij lijkt de JNA met name in Slavonië intensief samen te werken met de Chetniks en andere autonome Servische strijdgroepen, die de aansluiting van dit gebied bij Servië willen bewerkstelligen. Er is, ook door , melding gemaakt van een systematische intimidatiecampagne van de Kroatische bevolking in deze regio door de Chetniks, die beogen de overgebleven Kroaten te verdrijven. In een aantal gevallen is dit gepaard gegaan met moord op ongewapende burgers. De JNA hield zich daarbij meestal afzijdig.

Eveneens door is gewezen op een verschil in opstelling tussen het Vijfde Militaire District (MD), dat formeel Slovenië en grote delen van Kroatië omvat, en het Eerste MD, dat met name Noord-Servië bestrijkt. Het Vijfde MD geeft, mogelijk onder invloed van het feit dat de door de Kroaten belegerde installaties in Kroatië onder dit MD ressorteren, tekenen van compromisbereidheid. Dit is echter niet het geval met de staf van het Eerste MD. De troepen die zijn ingezet in Oost-Kroatië (Vukovar) zijn uit dit MD afkomstig.

Inmiddels is bevestigd dat de JNA de terugtrekking voortzet uit gebieden van Kroatië die niet door de Serviërs worden opgeëist. In dit kader zouden de JNA en Kroatië ook zijn overeengekomen dat het leger binnen een maand de belangrijke havenstad Rijeka (Istrië) zal ontruimen. Ook zouden verbindingslocaties van de commandopost van het Vijfde MD zijn overgebracht naar Banja Luka (Bosnië-Herzegovina). Het is denkbaar dat de JNA-top de beschikbare middelen wil concentreren op de Kroatische gebieden met een Servische meerderheid.

Opmerkelijk zijn aanwijzingen dat de Kroaten bij het overnemen van de door de JNA verlaten kazernes in het bezit zijn gekomen van omvangrijke hoeveelheden (hand)vuurwapens en munitie. Dit zou erop wijzen dat de JNA de betreffende installaties in haast verlaten heeft. Overigens zouden volgens sommige berichten de JNA-eenheden die Rijeka gaan verlaten hun wapens mogen meenemen, mits deze niet meer tegen Kroatië gebruikt zullen worden.

Federale overheden

Het door Servië gedomineerde (romp)presidium heeft het afgelopen weekeinde de Verenigde Naties opgeroepen een vredesmacht te legeren rond de door Serviërs gedomineerde streken in Kroatië. Gisteren heeft de fungerend voorzitter van dit romppresidium gesteld dat de alternatieven een algehele mobilisatie en een totale oorlog tegen Kroatië zullen zijn. Waarschijnlijk betreft het derhalve vooral een poging om in geval van een Kroatische afwijzing van het voorstel een voorgenomen toename van het militaire geweld tegen Kroatië te legitimeren. Ook is denkbaar dat hiermee gepoogd wordt internationale sancties (waaronder mogelijk een olie-embargo door de VN) tegen Servië te voorkomen. Desondanks is het voorstel opvallend, omdat Servië en de JNA tot op heden iedere vorm van buitenlandse militaire inmenging in de Joegoslavische crisis hebben afgewezen.

De Kroatische autoriteiten hebben dit voorstel van Servië c.s. verworpen, omdat op die wijze feitelijk een tweedeling in Kroatië zou plaatsvinden, die een stap zou kunnen betekenen naar opname van het oostelijk deel van Kroatië in een Groot-Servische staat. Wel heeft inmiddels de nominale voorzitter van het

presidium, de Kroaat Mesic, voorgesteld een VN-vredesmacht aan de grenzen van Servië met alle andere republieken te legeren. Bij dit voorstel sloot de Kroatische president Tudjman zich aan. Volgens Mesic kon alleen op deze wijze verdere Servische agressie tegen buurrepublieken worden voorkomen. Hij stelde tevens dat de sancties tegen Joegoslavië waartoe de EG vorige week besloot, de verkeerde republieken treft. Hij riep op tot een volledig, door de VN te garanderen, specifiek olie- en wapenembargo tegen Servië en de JNA.

Overigens zijn er nog geen aanwijzingen dat de inzetbaarheid van de JNA te lijden heeft onder de ook nu al heersende brandstofschaarste in Servië, die mede is veroorzaakt door het stopzetten van de oliedoorvoer via Kroatië. De strijdkrachten beschikken blijkbaar nog over afdoende reserves en genieten bovendien een voorkeursbehandeling bij de allocatie van de beschikbare hulpbronnen. Anderzijds is het recente bericht dat de JNA nog voorraden voor een jaar zou bezitten, overdreven en vooral bedoeld om het Westen ervan te overtuigen dat een olieboycot op korte termijn weinig invloed zal hebben.

Internationale vredesinspanningen

De EG heeft, in verband met de voortdurende aanvallen op Dubrovnik, besloten de in deze plaats aanwezige leden van de waarnemersmissie terug te trekken. Er wordt nu met de diverse bij de gevechten betrokken partijen onderhandeld over de manier waarop deze aftocht zou kunnen worden gerealiseerd. Uit kringen van de missie is de vrees uitgesproken dat de veiligheid van de waarnemers ook in andere delen van Kroatië gevaar zou lopen.

De voorzitter van de EG-vredesconferentie met betrekking tot Joegoslavië, Carrington, heeft gisteren gesteld dat de onafhankelijkheid van Slovenië en Kroatië onvermijdelijk is als de situatie zich op de huidige manier blijft ontwikkelen. Hij stelde dat de meeste EG-leden van mening waren dat Kroatië het recht had de volledige onafhankelijkheid uit te roepen. Hij achtte het echter uitgesloten dat erkenning van deze republieken door de EG zou worden gevolgd door militaire interventie in de burgeroorlog. Overigens heeft Carrington tevens bevestigd dat het in de bedoeling ligt de conferentie op korte termijn voort te zetten, maar dan zonder deelname van Servië.

Bosnië-Herzegovina

Zoals verwacht hebben de Serviërs in Bosnië-Herzegovina bij het dit weekeinde gehouden referendum zich ervoor uitgesproken deel te blijven uitmaken van Joegoslavië. Op grond daarvan zullen hun vertegenwoordigers zich blijven verzetten tegen de soevereiniteitsverklaring van de republiek door de Moslims en Kroaten in Bosnië-Herzegovina. Van Servische kant is nu gesteld dat in ieder geval niet geheel Bosnië-Herzegovina op grond van die parlamentsbeslissing kan besluiten uit het Joegoslavische staatsverband te treden.

Op grond van de toenemende spanningen tussen de bevolkingsgroepen in Bosnië-Herzegovina heeft de Bosnische president Izetbegovic (een Moslim) de vrees uitgesproken voor uitbreiding van de Servisch-Kroatische tegenstellingen tot zijn republiek, die daardoor uiteen zou kunnen vallen. Daarom heeft hij de EG verzocht het aantal waarnemers in Bosnië-Herzegovina uit te breiden.

Conclusie/voorzicht

De strijd in Kroatië wordt onverminderd hevig voortgezet en een verdere uitbreiding behoort tot de mogelijkheden. Het voorstel van het pro-Servische romppresidium inzake de legering van VN-vredestroepen rond de Servische gebieden in Kroatië, dat door Kroatië is afgewezen, kan mede bedoeld zijn om een intensivering van Servische/JNA acties tegen Kroatië te legitimeren.